

niet omschreven. Naar onze meening echter bleek mettertijd steeds meer omschrijving van die opinies, zoowel naar haar aantal als naar haar inhoud, voor de Commissie een gemeenschappelijke en voorop te stellen taak. En zulks onder meer ook om deze reden dat ten aanzien van bepaalde vraagpunten een algemeen gangbare opinie tot op heden ontbrak, gelijk wij hieronder nog nader hopen aan te toonen. Is nu op zulk een punt een veelheid van onderling tegenstrijdige opinies in de Kerken ingedragen, dan kan de gangbare meening, naar welke de Synode verwees, tenslotte geen andere zijn dan die welke is neergelegd in Confessie of Liturgische geschriften. Wij mochten niet aannemen dat de andere leden der Commissie in den waan zouden leven als zou op alle in aanmerking komende punten slechts een bepaalde meening de gangbare zijn geworden. Ook zij stonden dus in zulk een geval voor de consequentie de Confessionele uitspraken als de eigenlijke uitdrukking der gangbare meening in aanmerking te doen komen. Maar dit gaf dan weer aan de te bespreken kwesties zulk een ernstig aspect, dat te meer daarom vaststelling en formulering van de te onderzoeken opinies ons een eerste eisch bleek. Het deed ons leed ook hierin weer alleen te staan.

7. Een ander bezwaar tegen de wijze waarop de eisch tot samenwerking werd nageleefd betrof de notuleering. Wij mochten verwachten dat de secretaris, tevens scriba der Synode in zijn aantekeningen omtrent de vergaderingen aan allen recht zou doen en dat de Commissie in haar geheel alles wat officieel ter sprake kwam en behandeld werd zou willen vastleggen in de gehouden aantekeningen, vooral wanneer zulks uitdrukkelijk gevraagd werd. Zoowel in het eene als in het andere opzicht werden wij teleurgesteld. Met name twee punten noemen we:

a. Prof. Hepp heeft in een der vergaderingen uitgesproken dat er in de kerken geheime vergaderingen werden gehouden die — aldus luidde zijn letterlijke uitspraak — niet omgingen buiten leden der Commissie. Aanstonds is door ondergeteekenden gevraagd, de namen dier Commissieleden te noemen en bewijzen te geven. Voor zichzelf wisten en verklaarden zij de bewering van Prof. Hepp te kunnen wraken. Ze wilden echter gaarne weten of misschien andere Commissieleden bedoeld werden, in welk geval eveneens nader bewijs gevorderd werd. Of anders verlangden zij dat de beschuldiging zou worden teruggenomen. Prof. Hepp verklaarde het bewijs op een volgende vergadering te zullen leveren. Het eerste punt dat op de volgende vergadering dezerzijds aan de orde werd gesteld, was dan ook de vraag welke bewijzen Prof. Hepp thans bij kon brengen. Ze werden echter niet gegeven. Zijn bewering intrekken wilde Prof. Hepp evenwel ook niet; hij zou „te zijner tijd“ de bewijzen wel overleggen. Nu gaan wij hier verder niet op de handelwijze van Prof. Hepp in. Ons bezwaar keert zich thans tot de Commissie. Hoewel deze aanklacht een en ander maal officieel te berde was gebracht en besproken, besloot, na deze uitsluiting van Prof. Hepp de Commissie met (als schier immer) alleen onze stemmen tegen dat van dit punt in de notulen geen aantekening mocht worden gehouden. Wij onthouden ons van verdere opmerkingen.

b. Een ander bezwaar rakende de notuleering deed zich voor bij een volgende, voor de ontwikkeling der dingen beteekenissenvolle nadere vaststelling van de verhouding tusschen Prof. Hepp en eerdere ondergeteekende. Reeds in de eerste vergadering had n.l. Prof. Schilder de gedachte geopperd dat, nu eenmaal tot instelling van sub-commissies was besloten, Prof. Hepp en hijzelf zulk een sub-commissie zouden vormen. Gegeven eenmaal het besluit zag hij om meer dan een reden in zulk een nader contact voordeel voor de rust en den vrede der Kerken. Zulk een contact immers zou allicht leiden tot een beter verstaan van elkander en, waar het vermoeden leefde, dat Prof. Hepp (gelijk ook later uitgekomen is) in zijn volgende brochures ook Prof. Schilder wilde bestrijden, daar meende deze laatste, dat onderlinge samenspreking allicht hetzij de uitgave van deze brochures zou voortkomen, hetzij hun inhoud ten goede beïnvloeden.

Want, al heeft Prof. Schilder den strijd met Prof. Hepp, toen deze eenmaal aangevallen had, niet vermeden en op alle punten geantwoord, hij achtte het toch dadelijk zijn plicht het mogelijke te doen ter voorkoming van die openlijke debatten. Dit was dan ook de voornaamste reden waarom hij gaarne met Prof. Hepp een sub-commissie wilde vormen, temeer omdat zij beiden de dogmatiek hadden te doceren in over bepaalde punten, die de Commissie waren overgegeven, reeds beiden in de pers geschreven hadden. Prof. Hepp voelde evenwel niets voor dezen voorslag; Prof. Schilder werd dan ook aan Prof. Aalders toegevoegd.

Als wij hierop wijzen is dit volstrekt niet om Prof. Hepp's vrijheid in dezen te betwisten. Wij melden deze bijzonderheid dan ook niet zoozeer als bijdrage tot de kennis van de geschiedenis der jongste polemieken als wel om te komen tot hetgeen nu volgt.

Nu immers tusschen de Professoren Hepp en Schilder geen geregeld contact als sub-commissie-leden nogelijk was, moest op andere wijze in gevallen waar het noodig bleek dit contact worden gezocht. Ten gevolge van een hierna te noemen besluit der Commissie kon Prof. Schilder niet in de volle vergadering met Prof. Hepp handelen over de door hem inge-

brachte publieke beschuldigingen. Noodgedwongen heeft daarom Prof. Schilder in aanwezigheid der andere Commissieleden op den Vrijdag voor Pinkster 1938 Prof. Hepp medegedeeld met hem in schriftelijke correspondentie te willen treden ter opklaring van de situatie, geschapen door de brochure waarin Prof. Hepp ook zijn collega Schilder aanviel alsmede door de daartegen ter weerlegging geschreven artikelen van laatstgenoemde. De wijze waarop Prof. Hepp hierop reageerde komt hieronder nog ter sprake. Thans slechts dit: hoewel Prof. Schilder aanstonds den secretaris verzocht zijn vraag en het antwoord van Prof. Hepp te notuleeren, werd gelijk den volgende keer bleek, in de betreffende notulen met geen woord van deze aangelegenheid melding gemaakt. Eerst toen Prof. Schilder er op bleef staan heeft de secretaris die aantekeningen alsnog opgenomen. Ook hier onthouden we ons van verdere opmerkingen.

K. S.

CENTRALE DIACONALE CONFERENTIE.

Bij dezen wordt aangekondigd de 51ste (buitengewone) centrale diaconale conferentie der Geref. Kerken, op Woensdag 15 Januari a.s. om 11 uur voorm. in de Geref. Kerk, Zuidsingel, Amersfoort.

Agendum: 1. Opening; 2. Ons diaconaal orgaan; 3. Ons rust- en herstellingsoord; 4. Slotwoord van prof. Veenhof; 5. Sluiting.

Zij die logies wenschen, gelieven dit te berichten aan br. G. den Hartog, Regentesselaan 16, Amersfoort.

Wat het orgaan betreft, de voorgaande conferentie verleende blanco mandaat betreffende de uitgifte van een diaconaal orgaan. Waarschijnlijk verschijnt het eerste nummer in Januari 1947. Benoeming van de redactie op de 55ste conferentie te Groningen. Het orgaan zal heeten „Dienst“.

Het rust- en herstellingsoord wordt algemeen gewenscht; waarschijnlijk zal binnen zeer korten tijd met den bouw kunnen begonnen worden. Het wordt een tehuis voor tijdelijk verblijf van herstellenden en rust-behoevenden.

K. S.

ZENDING EN EVANGELISATIE

POSITIEVE VRUCHT DER SCHEURING, VOLGENS DR. WURTH.

In de synodocratische „Groninger Kerkbode“ van 2 November schrijft (Dr) P. P. (rins) een verslag van de in Groningen gehouden Evangelisatie-Streekvergadering, waar één der referenten was Dr Brillenburg Wurth, de man, die het heeft aangedurfd, te gaan zitten op den „zesden hoogleeraar“-stoel, waarvoor indertijd vooral door Prof. Schilder zoo geijverd is, maar die er pas kwam, (aan de pseudo-Kamper School), toen de Kamper dogmaticus, met volle instemming en medewerking van o.a. Dr Wurth, den huidige pseudo-Kamper ethicus, was weggevoerd op een wijze, die spotte met alle fundamentele regels der Christelijke ethiek, en waardoor de omvang van de ontzettende zedelijke crisis in de Geref. Kerken bloot kwam te liggen. Een ding, dat we vooral niet moeten vergeten, wanneer men ons van synodocratische zijde tegenwoordig met woorden, zachter dan olie, opwekt, om toch alles te doen, om de geslagen breuk te herstellen, maar geen vinger uitsteekt, om het geschonden recht te herstellen en de dóór en door immoreele dugsenaamde „tucht“-handelingen ongedaan te maken.

Maar om nu terug te keeren tot bovengenoemd verslag. Volgens Dr Prins heeft Dr Wurth o.m. dit gezegd: „De scheuring heeft echter ook eenige positieve vrucht afgeworpen voor de Evangelisatie. De mentaliteit, die de uitgetreden broeders kweekte, leidde tot een zekere sterilitet, zoodat al minder een vruchtbaar gesprek met de buitenkerkelijken kon worden gevoerd. Wanneer het Evangelie langzaam zou worden „een nieuwe wet“, dan zou ook de missionaire taak der kerken op den duur belemmerd worden zijn“. (Spatieeringen van mij, G. A. H.)

Zonder nu een boos oor of een in gal gedoopte pen te hebben, kunnen we zeggen: hier wordt door Dr Wurth geconstateerd, dat de kerk-scheuring althans voor de Evangelisatie positieve vrucht heeft gehad; deze vrucht n.l., dat men van de door de uitgetreden broeders aangekweekte mentaliteit is verlost; dat nu de periode van sterilitet gelukkig achter den rug is, en er dus weer vruchtbare gesprekken met buitenkerkelijke menschen mogelijk zijn. De ban is uit het leger!

Dr Wurth moet dan op zijn standpunt God ook maar gaan danken, dat de door Christus opgelegde missionaire kerktaak vandaag weer onbelemmerd kan doorgaan, nu de Heere het zoo wel heeft gemaakt, en zij, die 't Evangelie verkrachten en gingen maken tot „een nieuwe wet“, uitgetreden zijn; dus: zólf zoo vriendelijk en verstandig geweest zijn, om de Geref. Kerken vaarwel te zeggen, wel wetende, dat zij

er immers niet meer in thuis hoorden. Ach neen! er is ook nooit en nergens iemand uit de kerk geworpen, nietwaar Dr Wurth? Wij weten beter, gelukkig (of moet ik zeggen: helaas?).

We weten nu óók, dat volgens Dr Wurth wij het vooral zijn geweest, die door onze kerkistische en zelfvoldane mentaliteit het Evangelisatiewerk de laatste jaren lam legden, en dat wij door onze „nieuwe wet“ anderen wilden beladen met lasten, te zwaar om te dragen, en die de vrijheid, die er in Christus Jezus is, zouden teniet doen; kortom, dat wij aan het Evangelie zijn blijde genade-karakter gingen ontnemen.

Nu is deze beschuldiging ook al lang niet nieuw meer. Ze werd b.v. ook al eens door Dr K. Dijk geuit op een Groninger predikantenconferentie. 't Heeft, gelooven we, geen zin, die hier nog eens te weerleggen. Dat is vaak genoeg gebeurd. Tot dusver blijikbaar zonder eenige positieve vrucht. Erg jammer!

Dr Wurth heeft nog meer gezegd. 't Verslag van Dr Prins vervolgt: „Al hebben in politiek en sociaal en in wetenschappelijk opzicht de broeders veel werk gedaan, dit alles stond heel sterk in het teken van de antithese-idee, die er is, maar die verkeerd kan worden aangewend. Zagen we de tegenstanders niet te weinig als vijanden, die gewonnen moesten worden, en te veel als vijanden, die verhouwen moesten worden? De beginselen moesten we bestrijden, de dragers der beginselen moesten we winnen. Dat is te veel op den achtergrond gebracht. In het anabaptisme zijn te onderscheiden twee nuances, n.l. een quististische en een agressieve. Van deze laatste nuance meent spreker wel een vrij sterken invloed te zien in onze kringen, en niet minder in de kring der vrijgemaakten. Te veel wilde men eigen kring veiligstellen en afsluiten tegenover degenen, die buiten waren“. (Laatste spatieering van mij, G. A. H.)

Hierop zouden we dit willen antwoorden, dat er volgens Dr Wurth in het verleden wel heel wat goed werk is gedaan, maar dat er toch eigenlijk dit bezwaar aan kleefde, dat het te veel, te sterk stond in het teken van de antithese.

We hooren hier weer een onderton van dat klagen en treuren over die consequent-doorgevoerde antithesegedachte, iets wat ook bij heel wat zich Gereformeerd noemende theologen (en niet-theologen) steeds meer in de mode schijnt te komen.

Die vijandschap van Genesis 3:15 moet niet in dien absoluten zin worden opgevat.

Meer soepel, ziet ge! iets meer in den geest van Bavinck en Verkuyl en zoo.

Lid worden van de Partij van den Arbeid b.v. of zich aansluiten bij de A.N.O.V.

En dan nog een luchtig sausje van De Lustigheid er overheen en 't is klaar.

Wie gaat er mee naar de bioscoop? We hebben ten aanzien daarvan volgens dezen Zwolschen predikant (pas sprekende in Groningen over Gereformeerde levenswijze) onze tot dusver „knulige“ houding noodig te herzien, vooral met het oog op onze jeugd. Gelukkig, dat we geen last meer hebben van die anti-wereldmentaliteit, aangekweekt door de „uitgetreden broeders“! Nietwaar, Dr Wurth?

Wanneer Dr Wurth voorts zegt, dat beginselen meer moesten bestreden, opdat de dragers ervan gewonnen werden, dan antwoorden wij: Wie ontkent dat, óók onder ons vrijgemaakten? Ware dat bestrijden van kwade beginselen altijd en door een ieder maar wat meer getrouw gebeurd, tot op vandaag toe. Ook het bestrijden van alle valsche eenheidsgedachte en van een Christendom boven geloofsverdeeldheid.

Denk aan de historie van den Calvinistenbond, Dr Wurth!

Wint men soms dragers van kwade beginselen, als men b.v. Barthiagen aandient als Calvinisten, uit louter breedheid en ruimhartigheid?

Bestrijding van beginselen?

Och kom! ik zie al die vogels van diverse beginsel-pluimage gaandeweg genoegelijker samen zitten op de rustige takken van den oecumenischen wonderboom. Wat zingen ze een éénig lied!

En wat dien zin betreft over die vijanden, die meer gewonnen dan verhouwen dienden te worden, daarop zou ik deze variatie willen maken: „Zaagt gij, o Dr Wurth, met Uw Synode, de „bezwaarde“ mede-kerkleden niet te weinig als broeders, die behouden konden worden, en te veel als kerkvijanden, die (immers in den Naam des Heeren!) verhouwen en uitgeworpen moesten worden? (Vijanden en kerk-scheurders, die trouwens achteraf weer honingzoet werden aangesproken als „broeders“, alsof er niets gebeurd was!) Waarom, Dr Wurth, zoo ruim doen tegenover de buitenkerkelijken, en zoo eng tegenover broeders, die steeds met U aan één Avondmaalstafel aanzaten?

Wat voorts die agressief-anabaptistische houding (weer niet het minst geconstateerd bij de Vrijgemaakten) betreft, waardoor men eigen kring veiligstellen en afsluiten wilde tegenover anderen —, die zie ik juist dáár, waar men een in wezen doopersche doopleer, aangehangen door een bepaalden kring van theologen, zéér agressief en zéér doelbewust tot kerkleer heeft weten te verheffen, op een moment, dat men de kans schoon zag, een aantal

Hevelings en veiligders, die gaan

En nu gelisatie ook heel

Geloof heel goed en hoe mis ha

Hoer naar bu krachten twist? M sing pre ters, gem

Hierin De z tus kerle teit.

De zom makende dienaren mede oov voor de

En da vermaakt arbeid kracht alleen n

Christus dat Dr v nen en r

de zond zijn ker door het

Dr Pr Kerk op O dro

Een k kwaad v wording

Van z dat z b waarach — tenz bekeert, keert, e staat.

Dat ho we om. Want hoorzan door Ge

Amio Zien gang de lijk geb komen, Indien verlang „lof des Als de wijsheid Dit i tijd, dat groote van ver

En i soms n Want maar s men er Maar worde aller o

Wat genoem landsch beeld, i Indisch het mi

Het den F humain den lac nieuwe deze o benoem stelde

Just d In z vertrou iets se